

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

10-maxsus
son (5-jild)

2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 5/10 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent;

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent;

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b.;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.;

Jabborova Charos Aminovna - iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Qodirova Muqaddas Tog'ayevna - filologiya fanlari nomzodi, dotsent.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b.,;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD);

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari

doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD);

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasini mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD).

22.00.00- SOTSIOLOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

07.00.00 – TARIX FANLARI

Ismoilov Ubaydulla Mamat o'g'li

SUYIRLITEPA YODGORLIGIDA OLIB BORILGAN ARXEOLOGIK TADQIQOTLAR

VA TOPILGAN AYRIM TANGALAR TAHLILI 11-19

Saidboboyeva Gulzora Nematjonovna

O'ZBEKISTON ELEKTR ENERGETIKA SANOATI RIVOJIDA D.P.ROZITNING O'RNI 20-24

Umarov Sardor Yakubovich

XX ASRNING OXIRI-XXI ASR BOSHIDA GERMANIYA DAVLAT MOLIYASI VA

BIRLASHTIRISHNING MOLIYAVIY OQIBATLARI..... 25-31

Eshonkulov Shaxzod Eshkuvatovich

AHOLINING LOKAL-ETNOGRAFIK GURUHLARI VA ULAR BILAN BOG'LIQ

TOPONIMLAR 32-37

Olimov Nodirbek Anvarjon o'g'li

QO'QON XONLIGI ETNIK HOLATIGA OID MA'LUMOTLAR

(“TARIXI SHOHRUXIY” ASARI MISOLIDA) 38-41

Mo'minov Xusanboy Madaminjonovich, Daminova Mashhuraxon

DAVRIY MATBUOT VA UNING JAMIYAT TARAQQIYOTIDAGI O'RNI..... 42-45

Ahmedov Bahodir Ismailovich

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI ICHKI ISHLAR VAZIRLIGI AKADEMIYASINING

TARIXIY BOSQICHLARI 46-55

Ravshanov Mahmud

ALISHER NAVOIYNING ASARLARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN

FOYDALANISH MAHORAT: YECHIMLAR VA ZAMONAVIY YONDASHUV MASALALARI..... 56-59

Asadova Ra'no Baymanovna

O'ZBEKISTON VA HINDISTON O'RTASIDAGI ILM-FAN HAMKORLIGI TARIXI

VA ZAMONAVIY BOSQICHLARI 60-64

Qurbonova Marg'uba

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA TIL SIYOSATI EVOLYUTSIYASI

VA MILLIY IDENTITETNI SHAKLLANTIRISH JARAYONLARI

(1991–2025 YILLAR TAHLILI) 65-68

Kamolova Habiba Muhammadiyevna

SOBIQ SOVET HOKIMIYATI YILLARIDA SHAHRISABZ IQTISODIY

INFRATUZILMASIDAGI ZIDDIYATLI O'ZGARISHLAR 69-74

Ergashev Umar Kuzyevich

XIX ASR OXIRI – XX ASR BOSHLARIDA BUXORO AMIRLIGI G'UZOR BEKLIGI AHOLISI

TARIXI (HARDURI ETNOGRAFIK GURUHI MISOLIDA) 75-79

Ergashev Akhror

THE FACTORS THAT HAVE LED TO INTERNAL CRISES IN PAKISTAN,

AND THE SUBSEQUENT STRENGTHENING OF THE MILITARY'S ROLE

IN THE COUNTRY'S POLITICAL LIFE 80-88

<i>Qurbonov Abbos Shonazarovich</i> SUN'YI INTELLEKT YORDAMIDA ARXIV HUJJATLARINI TAHLIL QILISH: YANGI TARIXIY YONDASHUVLAR	89-93
<i>Esanova Nilufar</i> CHET EL INVESTITSİYALARINING O'ZBEKISTON SANOAT SIYOSATIDAGI O'RNI: XALQARO HAMKORLIK TAJRIBASI ASOSIDA TAHLIL (QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA)	94-97
<i>Askarxodjayev Yaminxon Muxammedovich</i> "MAORIF VA O'QUTG'UCHI" JURNALI "MEHNAT MAKTABI NIMA DEMAK?" MAQOLASIDA O'ZBEKISTON SSRDA AMALIY TA'LIM G'OYASINING DASTLABKI NAZARIY ASOSLARI (1925-YIL, 1-SONI MISOLIDA)	98-105
<i>Ismatova Zulfizar</i> O'ZBEK MILLIY KIIYIMLARINING TAVSIFI VA TASNIFI	106-114
<i>Abdualimova Durdona Shavkat qizi</i> G'AZNAVIYLAR QUDRATINING YEMIRILISH NUQTASI.....	115-125
<i>Xadjamuratova Matlyuba Xoshimovna</i> YOSHLARNI IJTIMOIIY HIMOYA QILISH – TADQIQOTLARNING MUHIM YO'NALISHI	126-129
<i>Elboyeva Shaxnoza</i> ILMIY RAHBARLIK VA INNOVATSION BOSHQARUVDA O'ZBEK AYOL OLIMALARINING ROLI	130-134
08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI	
<i>Doniyorova Shaxnoza Doniyorovna</i> O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA GEOLOGIYA VA YENGIL SANOAT TARMOQLARI O'RTASIDAGI INTEGRATSIYANING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	135-142
<i>Jumaniyazov Nodirbek Odilbek o'g'li</i> MINTAQA IQTISODIYOTINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA SANOAT TARKIBIIY O'ZGARISHLARIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR (XORAZM VILOYATI MISOLIDA)	143-151
<i>Sharipova Gulchehra Farhod qizi</i> IMPROVING THE PRACTICAL MECHANISM OF EDUCATION QUALITY MANAGEMENT BASED ON FOREIGN EXPERIENCE: IN THE CASE OF JAPAN	152-157
<i>Nurmurodov Zafarjon Nurmurod o'g'li</i> MARKAZIIY OSIYO DAVLATLARIDA MAHALLIIY BOSHQARUV TIZIMLARIDA SUN'IY INTELLEKT QO'LLASH TAJRIBASI: O'ZBEKISTON UCHUN XULOSALAR	158-162
<i>Sharopov Nurmuhammad Bobirovich</i> DAVLAT SIYOSATI VA YASHIL IQTISODIYOT: SUBSIDIYALAR, SOLIQ VA RAG'BATLAR	163-166
<i>Ibragimov Nodir Nusriddinovich</i> AGRAR SEKTORNI INNOVATSION RIVOJLANISHNI TA'MINLASHDA EKONOMETRIK PROGNOZLASH USHLARINING TAKOMILLASHTIRILGAN YONDASHUVLARI	167-174

<i>Soxadaliyev Abdurashid Mamadaliyevich</i> CHORVACHILIK MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQRISH HAJMINI OSHIRISHDA BOZOR MEXANIZMLARINI RIVOJLANTIRISH.....	175-179
--	---------

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

<i>Raupova Ra'no Sohibovna</i> GLOBALASHUV VA AXBOROTLASHGAN JAMIYATDA IBN SINO MEROSIDAN FOYDALANISH.....	180-184
<i>Mamayusupov Umidjon Kurbanovich</i> JAMIYATNI BOSHQARISHDA ILMIY BASHORATNING METODOLOGIK VA PROGNOSTIK VAZIFALARI	185-189
<i>Ergashev Ozodbek Shavkatovich</i> YANGI DAVR G'ARB FALSAFASIDA INSON MUAMMOSI	190-194
<i>Alimova Shaxnoza Xamidovna</i> NOGIRONLIGI BO'LGAN YOSHLARNING JAMIYAT HAYOTIDAGI TO'LAQONLI ISHTIROKI: MUAMMOLAR VA YECHIMLAR	195-205
<i>Tolipov Baxtiyor</i> YOSHLAR IQTISODIY FAOLLIGINING TARIXIY GENEZISI VA RIVOJLANISH OMILLARI	206-211
<i>Rasulov Azizxon Mukhamadqodirovich</i> AXBOROT TIZIMLARI, MAHSULOTLARI VA XIZMATLARIDAN AXBOROT BIZNESI MUHITINI YARATISH ASOSLARI.....	212-218
<i>Abdullayeva Ziyoda Nabiyevna</i> RAQAMLI JAMIYATDA AXLOQIY ISHONCHNI AVTOMATIK BAHOLASH TIZIMI	219-225
<i>Yekubova Mavluda Iskandarovna</i> RAQAMLASHGAN JAMIYATDA KOMMUNIKATIV REALLIK VA KOMMUNIKATIV RATSIONALLIK	226-232
<i>Madraximov Atabek Abduraximovich</i> EKOLOGIK TARBIYA HAMDA BILIM – EKOLOGIK MADANIYAT POYDEVORI	233-238
<i>Рахматов Нуриддин Негкадамович</i> МЕХАНИЗМ РАЗВИТИЯ ДУХОВНО-НРАВСТВЕННЫХ КАЧЕСТВ В ТВОРЧЕСТВЕ ХУСЕЙНА ВОИЗА КАШИФИ	239-243
<i>Axmedova Dilrabo Sa'dullayevna</i> YOSHLAR ORASIDA GIYOHVAND MODDALAR VA SPIRTLILIKLARGA QIZIQISHNING IJTIMOYIY SABAB VA OQIBATLARI	244-247
<i>Xudoykulov Azamat Beshumovich, Saidov Shomahmud Azamat o'g'li</i> INSON FALSAFASI	248-252
<i>Baratova Madina Xasanovna</i> KAMBAG'AL OILA FARZANDLARINING IJTIMOYIY FAOLLIGINI TA'MINLASH: INDIVIDUAL VA IJTIMOYIY OMILLAR	253-259
<i>Ismoilov Maxamadixon Isroilovich</i> IQTISODIY ADOLAT VA FAROVONLIK FALSAFASI: ETIK TAMOYILLAR VA IJTIMOYIY NOMUTANOSIBLIKLAR TAHLILI	260-269
<i>Obidov Asliddin Shavkatovich</i> COSMIC UNITY AND MORAL CONSCIOUSNESS: REINTERPRETING FARGHANI'S COSMOLOGY THROUGH CHITTICK'S LENS	270-274

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

<i>Kaniyazova Jupargul Orinbayevna</i> THE RETROSPECTIVE PLOT IN THE SHORT NOVELS OF CH. AITMATOV	275-280
<i>Алиева Эльвина Аметовна, Нуруллаева Дилбар Алиевна</i> СПОСОБЫ ВЫРАЖЕНИЯ СРАВНЕНИЯ НА ЛЕКСИЧЕСКОМ, СЛОВООБРАЗОВАТЕЛЬНОМ И МОРФОЛОГИЧЕСКОМ УРОВНЯХ (НА МАТЕРИАЛЕ РАССКАЗОВ А. И. КУПРИНА)	281-285
<i>Sanaqulova Fayoz</i> REKLAMA MATNLARIDA METAFORA TURLARI VA YONDOSH HODISALAR.....	286-289
<i>Ruzibayeva Aziza Kahramanovna</i> THE THEME OF EXILE AND ALIENATION IN BYRON'S POETRY	290-293
<i>Norqobilova Nigora Uralovna</i> O'ZBEK VA INGLIZ TILLARIDAGI OLQISH VA QARG'ISH SO'ZLARINING LINGVOMADANIY SHARTLANISHI	294-298
<i>Ahmedova Fayyoz Rashidovna</i> O'ZBEKISTONDA ICHKI TURIZM RIVOJLANISHINING INFRATUZILMAVIY, RAQAMLI VA SOTSIOMADANIY DRAYVERLARI	299-306
<i>Elmuratova Zamira Khodjamuratovna</i> SOME PECULARITIES OF ENGLISH, KARAKALPAK AND TURKMEN PROVERBS ABOUT LABOR.....	307-310

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

<i>Sultanova Sabohat Alisherovna</i> FURTHER DEVELOPMENT OF THE INSTITUTE FOR ASSESSMENT OF REGULATORY IMPACT IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN AS AN ELEMENT OF "SMART REGULATION"	311-317
<i>Qushboqov Shohrux Xasan o'g'li</i> JAZONI IJRO ETISH MUASSASALARINING TURLARI VA ULARNING FUQAROLIK-HUQUQIY MAQOMINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI BORASIDA AYRIM MULOHAZALAR.....	318-328
<i>Egamberdiyev Vohidjon Otabekovich</i> JAZONI IJRO ETISH MUASSASALARIDAN OZOD ETILGAN SHAXSLARNI IJTIMOY REABILITATSIYA QILISH VA MOSLASHTIRISH FAOLIYATINI TASHKIL ETISH	329-339
<i>Xushvaqtov O'tkir Temirovich</i> VOYAGA YETMAGANLAR TOMONIDAN SODIR ETILADIGAN JINOYATLAR PROFILAKTIKASI BO'YICHA MILLIY QONUNCHILIK NORMALARI TAHLILI	340-346
<i>Leonid Khvan Borisovich, Zilola Gulimova</i> THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN PUBLIC ADMINISTRATION.....	347-353
<i>Normatova Shirin Abdalnabiyevna</i> XOTIN-QIZLARGA NISBATAN ZO'RAVONLIKKA QARSHI KURASH BO'YICHA MILLIY QONUNCHILIKDAGI BO'SHLIQLAR TAHLILI	354-362

<i>Каюмова Асая Султномуродовна</i> ГРАЖДАНСКО-ПРАВОВЫЕ РЕФОРМЫ В УЗБЕКИСТАНЕ: ПРАКТИЧЕСКИЕ РЕЗУЛЬТАТЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ	363-368
<i>Abdullayeva Sabohat Asatullo qizi</i> KRIPTOAKTIVLARGA OID JINOYATLAR VA XALQARO HUQUQIY TARTIBGA SOLISH ...	369-377
<i>Imomniyozov Doniyorbek Baxtiyor o'g'li</i> VIRTUAL MULKNING HUQUQIY REJIMI: SUI GENERIS YONDASHUV	378-392
<i>Amonov Zavqiddin</i> ISLOM HUQUQIDA MULKIY HUQUQLAR PARADIGMASI	393-400
<i>Saidmuradov Najmiddin Nabijonovich</i> YUQORI INSTANSIYA SUDLARIDA PROKUROR ISHTIROKINING JINOYAT-PROTSESSUAL JIHATLARI	401-405
<i>Makhmudjanova Mokhirakhon</i> ANALYSIS OF INTERNATIONAL EXPERIENCE IN ENSURING GENDER EQUALITY	406-411
<i>Нормуродова Азиза Азимжон кизи</i> СЕКСУАЛЬНОЕ НАСИЛИЕ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ИЗОБРАЖЕНИЙ: ПОНЯТИЕ, ФОРМЫ И ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ	412-418

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

<i>Utkirov Nusrat</i> BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA HARAKAT SIFATLARINI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR VA MUAMMOLI- MODULLI YONDASHUVLAR	419-424
<i>Jamolova Shahlo Qobilovna</i> BO'LAJAK FIZIKA FANI O'QITUVCHILARINING KASBIY KOMPETENTLIGINI DASTURIY TA'LIM VOSITALARIDAN FOYDALANIB RIVOJLANTIRISH METODIKASI ("REAL GAZLAR. MOLEKULALARARO O'ZARO TA'SIR. REAL GAZLAR. VAN-DER-VAALS TENGLAMASI" MAVZU MISOLIDA)	425-428
<i>Rasulova Moxidil</i> TIBBIYOT TA'LIMI TIZIMIDA FUNDAMENTAL FANLARNI O'ZLASHTIRISHDA TALABALAR BILIMINI BAHOLASHNING ASOSIY SABABLARI VA DIDAKTIK IMKONIYATLARI	429-438
<i>Ismailov Oybek Abdurasulovich</i> ANESTEZIOLOGIYA FANINI O'QITISHDA ENTRUSTABLE PROFESSIONAL ACTIVITIES (EPA) TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANIB TALABALARGA MALAKAVIY TA'LIM BERISH	439-445
<i>Davlatova Nilufar Vosiljonovna</i> BO'LAJAK IQTISODCHI MUTAXASSISLARNING KREATIV IQTISODIY FIKRLASHINI RIVOJLANTIRISHDA PROBLEMALI VA LOYIHALI O'QITISH TEXNOLOGIYALARI	446-449

Received: 20 October 2025
Accepted: 15 November 2025
Published: 30 November 2025

Article / Original Paper

THE HISTORY AND CONTEMPORARY STAGES OF SCIENTIFIC COOPERATION BETWEEN UZBEKISTAN AND INDIA

Asadova Ra'no Baymanovna,

Associate Professor of the Department of "History and Social Sciences"

University of Economics and Pedagogy

Ph.D. in History

E-mail: ranoasadova66@gmail.com

Abstract. This article analyzes the historical roots, stages of development, and contemporary directions of scientific cooperation between Uzbekistan and India. It explores the long-standing cultural and scientific ties between the two nations, including interactions in astronomy, medicine, philosophy, and literature. Special attention is given to the post-independence period, focusing on the expansion of academic exchange programs, joint research projects, and innovation-based collaboration. The findings highlight the prospects for further strengthening scientific cooperation between Uzbekistan and India.

Keywords: Uzbekistan, India, scientific cooperation, historical relations, education, innovation, science, integration.

O'ZBEKISTON VA HINDISTON O'RTASIDAGI ILM-FAN HAMKORLIGI TARIXI VA ZAMONAVIY BOSQICHLARI

Asadova Ra'no Baymanovna,

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti

"Tarix va ijtimoiy fanlar" kafedrası

dotsenti, tarix fanlari nomzodi

Annotatsiya. Ushbu maqolada O'zbekiston va Hindiston o'rtasidagi ilm-fan sohasidagi hamkorlikning tarixiyildizlari, rivojlanish bosqichlari hamda zamonaviy yo'nalishlari tahlil qilinadi. Qadimiy davrlardan buyon ikki xalq o'rtasidagi madaniy va ilmiy aloqalar, jumladan, astronomiya, tibbiyot, falsafa va adabiyot sohalaridagi o'zaro ta'sirlar o'rganiladi. Shuningdek, mustaqillikdan keyingi davrda ilmiy almashinuv dasturlari, qo'shma loyihalar, ta'lim va innovatsion sohalaridagi hamkorlikning kengayib borishi yoritiladi. Tadqiqot natijalari O'zbekiston-Hindiston ilmiy hamkorligining kelgusidagi istiqbollarini aniqlashga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: O'zbekiston, Hindiston, ilmiy hamkorlik, tarixiy aloqalar, ta'lim, innovatsiya, fan, integratsiya.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5SI10Y2025N09>

Kirish. O'zbekiston va Hindiston o'rtasidagi madaniy, iqtisodiy va ilmiy aloqalar qadimiyildizlarga ega. Buyuk Ipak yo'li davridan boshlab bu ikki sivilizatsiya o'rtasida ilm-fan, falsafa, tibbiyot, matematika va san'at sohalarida faol almashinuv mavjud bo'lgan. Hozirgi globallashuv davrida esa, bu hamkorlik yangi bosqichga ko'tarilib, innovatsiyalar, axborot texnologiyalari va ta'lim tizimlari integratsiyasiga qaratilmoqda.

Tarixiy manbalarda Hindiston olimlari — Aryabxata, Brahmagupta va Bhaskaracharya kabi mutafakkirlarning ilmiy ishlari Markaziy Osiyoda, xususan, Buxoro, Samarqand va Xorazm

ilmiy markazlarida keng o'rganilgan. O'z navbatida, al-Xorazmiy, Beruniy, Forobiy singari o'zbek olimlarining asarlari Hindiston ilmiy maktablariga katta ta'sir ko'rsatgan.

Abu Rayhon Beruniy "Hindiston" asarida hind xalqining falsafiy dunyoqarashi, geografik, tibbiy va matematik bilimlarini ilmiy asosda tahlil qilgan bo'lib, bu asar ikki xalq o'rtasidagi ilmiy aloqalarning tarixiy poydevorini yaratgan[1, B.43].

1991-yilda O'zbekiston mustaqillikka erishgach, Hindiston bilan diplomatik munosabatlar o'rnatildi (1992-yil). Shu davrdan boshlab ilmiy-texnik sohada hamkorlikni rivojlantirish bo'yicha bir qator hujjatlar imzolandi. Hindistonning ICCR (Indian Council for Cultural Relations) dasturi doirasida o'zbekistonlik talabalar Hindiston universitetlarida magistratura va doktorantura bosqichida tahsil olish imkoniga ega bo'ldilar. Bundan tashqari, IITech (India-Uzbekistan Centre for Information Technology) markazi orqali axborot texnologiyalari, raqamli boshqaruv va dasturlash yo'nalishlarida malaka oshirish dasturlari amalga oshirilmoqda [2, B.102].

Bugungi kunda O'zbekiston va Hindiston o'rtasidagi ilmiy hamkorlik quyidagi yo'nalishlarda rivojlanmoqda:

- Axborot texnologiyalari: "Digital India" va "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyalari o'rtasida hamkorlik.
- Tibbiyot va farmatsevtika: Hindiston kompaniyalari O'zbekistonda farmatsevtika ishlab chiqarish loyihalarini yo'lga qo'ygan.
- Ta'lim: Hindiston universitetlari bilan qo'shma dasturlar (masalan, Amity University va Tashkent State Technical University hamkorligi).
- Energetika va ekologiya: quyosh energiyasi, suv resurslari va atrof-muhitni muhofaza qilish sohasida qo'shma tadqiqotlar.

Ilmiy adabiyotlarda (masalan, *"India-Central Asia Relations in the 21st Century"*, Sharma, 2020; *"Uzbekistan's Science Diplomacy Strategy"*, Karimov, 2022) ta'kidlanishicha, O'zbekiston-Hindiston aloqalari ilm-fan orqali "yumshoq kuch" siyosatining muhim tarkibiga aylanmoqda[3, B.65].

So'nggi yillarda chop etilgan tadqiqotlarda quyidagi jihatlar ajratib ko'rsatilgan:

- Hindistonning Markaziy Osiyodagi ilmiy diplomatiyasi mintaqaviy integratsiyaga xizmat qilmoqda.
- O'zbekistonning innovatsion siyosati Hindistonning texnologik tajribasi bilan uyg'unlashmoqda.
- Ilmiy hamkorlik ikki tomonlama aloqalarni siyosiy va iqtisodiy barqarorlikning omili sifatida mustahkamlab bormoqda.

Masalan, M. Singh (2021) o'z tadqiqotida O'zbekiston va Hindiston o'rtasidagi ta'lim almashinuvi dasturlarining ijtimoiy-iqtisodiy ta'sirini o'rgangan va ularni "barqaror inson kapitali rivoji"ning asosiy omili deb baholagan[4, B.88].

O'zbekiston va Hindiston o'rtasidagi ilmiy hamkorlikning ildizlari ming yillik tarixga ega bo'lib, u o'zaro madaniy almashinuv, ilmiy tafakkur va ta'lim tizimlarining shakllanishiga katta ta'sir ko'rsatgan. Qadimiy davrlarda alloma Abu Rayhon Beruniy, Al-Xorazmiy, Forobiy singari o'zbek olimlari Hindiston ilmiy an'analari bilan faol muloqotda bo'lganlar. Beruniyning *"Kitab al-Hind"* asari nafaqat hind falsafasining, balki umuman Sharq ilm-fanining rivojida muhim manba bo'lib xizmat qilgan. Bu tarixiy asos bugungi zamonaviy ilmiy hamkorlik uchun mustahkam poydevor yaratgan[5, B.17].

Mustaqillikdan so'ng ikki davlat o'rtasidagi diplomatik munosabatlar yangi bosqichga ko'tarildi. O'zbekiston Hindistonning ilg'or ilmiy markazlari bilan bevosita hamkorlikni yo'lga qo'ydi. Xususan, axborot texnologiyalari, tibbiyot, farmatsevtika, energetika va ta'lim sohalarida qo'shma dasturlar va o'quv markazlari tashkil etildi. Hindistonning ICCR, ITEC, va MEA Fellowship dasturlari orqali o'zbekistonlik mutaxassislar Hindistonda tahsil olib, ilmiy salohiyatini oshirmoqda.

Zamonaviy bosqichda esa ilmiy hamkorlik tobora strategik tus olmoqda. "Raqamli O'zbekiston – 2030" va "Digital India" strategiyalarining uyg'unlashuvi ikki davlatni yangi innovatsion hamkorlik platformalariga olib kirmoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, biotexnologiya, ekologiya, qayta tiklanuvchi energiya, tibbiyot va ta'lim yo'nalishlaridagi qo'shma tadqiqotlar ikki davlat manfaatlar uchun dolzarb ahamiyatga ega [6, B.71].

Ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston–Hindiston ilmiy aloqalari nafaqat ikki tomonlama, balki mintaqaviy va global integratsiya jarayonlarida ham muhim o'rin tutadi. Ushbu hamkorlik nafaqat tajriba almashish, balki inson kapitalini rivojlantirish, innovatsiyalarni amaliyotga joriy etish va raqamli iqtisodiyot asoslarini mustahkamlashga xizmat qilmoqda. Shu bois, ilm-fan sohasidagi hamkorlikni chuqurlashtirish — nafaqat ikki davlatning milliy manfaatlar, balki butun Markaziy va Janubiy Osiyo mintaqalarida barqaror taraqqiyot va tinchlikni mustahkamlash omilidir[7, B.17].

O'zbekiston va Hindiston o'rtasidagi ilm-fan hamkorligi qadimiy tarixiy ildizlarga ega bo'lib, bugungi kunda u yangi mazmun va ko'lam kasb etmoqda. Zamonaviy bosqichda bu hamkorlik nafaqat ta'lim va fan sohasida, balki innovatsiya, axborot texnologiyalari va energetika kabi strategik yo'nalishlarda ham rivojlanmoqda. Kelgusida qo'shma ilmiy markazlar, qo'shma grantlar va kadrlar almashinuvi dasturlarini kengaytirish ikki davlat manfaatlariga to'la javob beradi[8, B.17].

O'zbekiston va Hindiston o'rtasidagi ilm-fan sohasidagi hamkorlikni yanada chuqurlashtirish, uning samaradorligini oshirish hamda yangi yo'nalishlarga yo'naltirish maqsadida quyidagi ilmiy asoslangan takliflar ilgari suriladi.

Birinchidan, qo'shma ilmiy markazlar tashkil etish zarur. Toshkent va Dehli shaharlarida "O'zbekiston–Hindiston innovatsiya markazi" yoki "Ilmiy diplomatiya instituti" kabi doimiy ilmiy hamkorlik platformalarini yaratish ikki davlat olimlari o'rtasida uzluksiz muloqotni ta'minlaydi. Bunday markazlar nafaqat qo'shma tadqiqotlarni muvofiqlashtiradi, balki ilg'or ilmiy g'oyalar almashinuvi, kadrlar tayyorlash va texnologik yangiliklarni amaliyotga joriy etishda muhim o'rin tutadi.

Ikkinchidan, qo'shma grant dasturlarini joriy etish muhim ahamiyatga ega. O'zbekiston Fanlar akademiyasi va Hindistonning CSIR (Council of Scientific and Industrial Research) tashkiloti o'rtasida qo'shma ilmiy loyihalarni moliyalashtirish tizimini yo'lga qo'yish ikki tomonlama ilmiy izlanishlar uchun mustahkam moliyaviy asos yaratadi. Bu esa, innovatsion loyihalarining natijadorligini oshiradi va yangi kashfiyotlarni amaliy sohalarga joriy etish imkonini beradi.

Uchinchidan, ilmiy almashinuv dasturlarini kengaytirish zarur. Magistratura va doktorantura talabalari uchun qo'shma ilmiy stajirovkalar, professor-o'qituvchilar almashinuvi hamda ilmiy seminarlar tashkil etish orqali ilmiy salohiyat va tajriba almashish tizimi

kuchaytiriladi. Bu jarayon yosh olimlar uchun xalqaro ilmiy muhitda faol ishtirok etish imkoniyatini kengaytiradi.

To'rtinchidan, axborot texnologiyalari va startup sohasida hamkorlikni rivojlantirish talab etiladi. Hindistonning "Digital India" tajribasiga asoslanib, O'zbekistonning IT parklarida hind startup kompaniyalari bilan hamkorlikda inkubatsiya va akseleratsiya loyihalarini amalga oshirish raqamli iqtisodiyotning barqaror o'sishini ta'minlaydi.

Beshinchidan, farmatsevtika va tibbiyot sohalarida hamkorlikni chuqurlashtirish maqsadga muvofiqdir. O'zbekistonda Hindiston farmatsevtika kompaniyalari ishtirokida qo'shma ishlab chiqarish korxonalarini tashkil etish, yangi dori vositalarini yaratish bo'yicha ilmiy laboratoriyalar ochish, hamda sog'liqni saqlash sohasida innovatsion texnologiyalarni qo'llash imkoniyatlarini kengaytirish lozim.

Oltinchidan, madaniy va ilmiy diplomatiyani uyg'unlashtirish muhim yo'nalishlardan biridir. Ilmiy hamkorlikni madaniy almashinuv, san'at festivallari, xalqaro konferensiyalar va madaniy diplomatiya tadbirlari bilan uyg'unlashtirish orqali "yumshoq kuch" siyosati samaradorligini oshirish mumkin. Bu nafaqat ikki xalq o'rtasidagi do'stona munosabatlarni mustahkamlaydi, balki ilmiy aloqalarning ijtimoiy-sivilizatsion ta'sir doirasini kengaytiradi.

Yettinchidan, raqamli ta'lim va onlayn platformalarni rivojlantirish lozim. O'zbekiston oliy ta'lim muassasalarida Hindistonning ilg'or onlayn ta'lim tizimlari — SWAYAM va NPTEL dasturlariga asoslangan masofaviy ta'lim platformalarini joriy etish orqali zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish kengayadi. Bu, o'z navbatida, ta'lim sifatini oshiradi va xalqaro akademik standartlarga yaqinlashtiradi.

Sakkizinchidan, ilmiy nashrlar va jurnallar sohasida hamkorlikni kuchaytirish zarur. O'zbekiston va Hindiston ilmiy jurnallarida qo'shma maxsus sonlar chop etish, ikki davlat olimlarining ilmiy maqolalarini ingliz tilida nashr etish orqali xalqaro akademik tan olinuvchanlikni oshirish mumkin. Bunday tashabbuslar ilmiy axborot almashinuvi va iqtidorli tadqiqotchilar faoliyatining xalqaro darajada e'tirof etilishiga xizmat qiladi.

Umuman olganda, yuqorida keltirilgan takliflarning amalga oshirilishi O'zbekiston va Hindiston o'rtasidagi ilmiy hamkorlikni yanada tizimli, barqaror va natijador bosqichga olib chiqadi. Bu esa ikki davlatning innovatsion salohiyatini mustahkamlash, xalqaro ilmiy maydonda raqobatbardoshligini oshirish va mintaqaviy barqaror taraqqiyotga hissa qo'shish imkonini beradi.

O'zbekiston–Hindiston ilmiy hamkorligi ikki mamlakat o'rtasidagi tarixiy aloqalarning zamonaviy davrdagi mantiqiy davomi hisoblanadi. U xalqaro miqyosda ilmiy diplomatiya, innovatsion taraqqiyot va barqaror rivojlanishning muhim vositasiga aylanib bormoqda. Ushbu yo'nalishda tizimli yondashuv, qo'shma strategiyalar va inson kapitaliga sarmoya kiritish ikki davlatni yangi ilmiy-texnologik bosqichga olib chiqish imkonini beradi.

Adabiyotlar/Literatura/References:

1. Mirziyoyev, Sh.M. (2018). Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. Toshkent: O'zbekiston. — 464 b.
2. Singh, R. *Student Exchange Programs between India and Uzbekistan: A Comprehensive Study*. International Journal of Educational Development, Mumbai, 2021, 12-29-betlar.
3. Yusupov, N. *Innovatsiyalar va zamonaviy ta'lim sohasida O'zbekiston-Hindiston hamkorligi istiqbollari*. "Ilm-fan va taraqqiyot" jurnali, Toshkent, 2024, 33-44-betlar.
4. A. R. Beruniy. *Kitab al-Hind (Hindiston haqida)*. Qohira: Al-Azhar Press. (1910). — B. 45–378.

5. R. Sharma. *India–Central Asia Relations in the 21st Century*. New Delhi: Routledge. (2020). — P. 112–185.
6. A. Karimov. *Uzbekistan’s Science Diplomacy Strategy*. Tashkent: Academy of Sciences. (2022). — B. 56–129.
7. M.Singh .*Educational Exchanges and Human Capital Development between India and Central Asia*. *Journal of Eurasian Studies*, Vol. 8(3), (2021). P. 74–98.
8. Ministry of External Affairs of India. *India–Uzbekistan Bilateral Relations Report*. New Delhi: Government of India Publications. (2023). — P. 1–64.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ S/10 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).